

geeft, die zijn culteuten duur wel eens aan, — het kaptugontvangen? loensch naar dit punt heel beetje verdriet te na komen, aatstaf meten.

ft toch niets; n, en daarom, zúlke praten, ts; en daarom tel ingezonden

er zijn zooveel n, en daarom n personen, een deel der hierin ijve wel eens wat

er in sommige, de onhandig-oeveel zij verhanden onder ken. Hoe lang moesten zitten euws".

le kerk-nieuws-ristelijke n hopeloos kerk-nieuws- dominees hap — hun n, al of niet n behoort het n ten aanzien ofessoren. Dan i gelijke regel- nstandigheden, estelden". Dan dat ons chris- wordt over de manieren, de amerleden, port het tot de want bij God onze pers een lijke en grond- meer van de vertellen. Dan rs eens breed herhaling, over vooral semi- don, der redac-

zoo goed als rknieuws- ge kwesties — (L.) der per- tus mis-bruikt, let. Want alle redikanten, die k op anderen, schot blijven, spreek-plaats- ken, zijn het

raag: waarom ike — en libe- istelijke bladen zóoveel jaren woonlijke aat met analoge den van „onze“ rieden, officie- n, en zoo voort? tweeden factor aan de groote uit in het den- — hier wordt rbaar uit hun edikanten nog i een nimbusje n" tot verzor- nding" — o dat, n, en zoo voort. „predikanten- gecritiseer wel o tenminste in reverentie be- jgesteld etc.

se gezegd heb- julle de ge- nes: doe dan i we den af- enschen staan n — de andere okters, de ad- het, geloof ik, en zich van n kwestie van der bekeering. rietig, dat de dienen dóór kinderen van n bij voorkeur ingen der „be- t. beteekenen: onze dokters, e kooplui, zijn niet mét hen comen dan die De gegradueer- elen met alle

reverentie van de „beschaving": tot zóóver gaat het goed. De predikanten niet zonder meer behandelen naar de blootuitelijke normen der „beschaving": tot zóóver gaat ook nog alles goed. Maar hen óók niet behandelen naar de wet der „bekeering", naar de wet van het rijk der hemelen: — daar gaat het verkeerd. Die fout wrekt zich straks op alle terreinen, voor de zonen van alle faculteiten. Een publiciteits-systeem doet op dan, dat naar alle kanten met twee maten meet, en dat, gemeenschap hebbend aan de zonden eener valsche democratie — en dát binnen het rijk van God! — hákt op de dominees, en „beschaafd" doet — d.w.z. met crif- tieklooze „hoogachting" „beleefd" doet — tegenover bijna alle groepen van anderen, die leiding geven aan het volkaleven.

Maar beschaving zonder bekeering — nu ja, dit is slechts „wereldsch". Zóó wordt een christelijk orgaan gemakkelijk wereldsch in zijn sys- teem. DAT is het ergste.

3. Zoo kom ik tot den DERDEN factor: ik zei daar, dat de wet der „bekeering", de wet van het „rijk Gods" hier miskend wordt. Immers, dat eenzijdig zeuren over de personen der predikanten is een gevolg van totaal averechtsche begrippen omtrent den dienst van God, en omtrent ieders aandeel in dien dienst. De dwaze meening, dat de rubriek der „dominees" de rubriek der „kerk" is, is alleen mogelijk bij een valsche scheiding tussehen natuur en genade: ze is een roomsch, doopersch restje, dat door allerlei om reformatie en calvinisme roepende bladen toch maar niet opgeruimd kan worden, naar het schijnt. Wie goed calvinist is, vindt den persoon van den pastoor, den dominee, geen haar gewichtiger, dan den persoon van onverschillig welk ander lid der christelijke gemeenschap. We hebben in den dienst van God immers allen ons ambt? Zoo is toch in het rijk der hemelen de orde? De diensten verschillen, maar de verplichting tot dienst, de druk van Gods recht op dien dienst, het klimaat, waarin hij te vervullen is, is voor allen precies gelijk. Och, wij dominees zijn als groep geen haar beter, en ook geen haar slechter, dan welke andere groep van door God tot een ambtsdienst geroepen ge- maar wilt. De verplichting, die op den predikant rust, is een andere, maar geen zwaardere, dan die, welke ligt voor rekening van den journalist, het kamerlid, den fabriekseigenaar, den bedrijfsleider, den professor, den onderling, den diaken, den kooster, de koningin, den dokter, den radio-omroeper, de dienstbode, de moeder. Ieder heeft zijn ambt, en ieder staat in dat ambt onder denzelfden druk. Benzine- of boeken- licht, colbertje of toga, geld-werping als predikant, of als „presen!" raads- of kamerlid, het is voor God alles precies gelijk. Er zijn dominees, die hun tractement niet „verdienen", en precies zoo zijn er b.v. kamerleden, die roof plegen aan God, als zij van het „volk" een gratis- treinbillet aanvaarden, omdat ze in dit hun ambt schrom- melijk te kort schieten, ja, het niet eens hadden mogen aanvaarden, b.v. bij gebrek aan denkkracht. Of journa- listen, die niet mochten schrijven, wíl ze niet goed onderscheiden. Waarom nu altijd maar weer over de dominees gepraat? Omdat, wie het op deze eenzijdige manier doen, daarin verzuimen, de berg- rede toe te passen op het begrip van ieders ambtsdienst in Gods rijk: omdat ze daarin nog leven uit het on- protestantische begrip van een „geestelijken stand", die een beetje minder mag, en wat meer móet dan een andere „stand".

Daarom zeg ik niet: doe nu aan de dominees eens een plezier, en houd op met hen binnen uw al te vervelde en vervelende aandacht te betrekken. Ik zeg iets anders: doe Calvijn dat plezier; denk eens na over dit eene: dat we allen in de christelijke gemeen- schap aan precies even dezelfde wet van druk onder- worpen zijn. Heel dat gekijk naar de dominees in hun persoonlijke vrijheid van leven, dietie, enzovoort, met terzijdestelling van vrijwel alle andere werkers in Gods hof, is zoo onreformatorisch, en daarom zoo'n echt na- werkinke van den prikkertijd. In dien prikkertijd waden de dominees de gezalfde mannen. Een ander pakje, een ander hoedje, een ander gezicht. Tegenwoordig zijn de dominees bescheidenere, d.w.z. vromer: ze hebben een gewoon pakje, een normalen hoed, en ze kunnen hardop lachen. Maar nu worden ze, tegen hun zin, nog altijd door pruiken-plakkers achtervolgd. Die pruiken- dragers zijn juist hun bedillers; want dezen gaan in dit bedrijf uit van de dwaze onderstelling, dat géén gewichtiger zijn dan een ander. Laat men liever aan de dichters hun pruiken laten; de dominees zijn er al vrij van — althans de meerderheid.

4. Nog een VIERDEN factor wil ik noemen, maar met schroom; want zijn werking zie ik meer liggen in het onderbewustzijn: wij dominees worden, voor zoó- ver we onzen plicht doen, ook binnen de christe- lijke gemeenschap, tegengewerkt, meer in stilte dan in 't openbaar gehaat. Zoolang wij een of andere „chris- telijke" actie kunnen „steunen" met onzen „invloed", zijn we goed. Doen wij echter eenvoudig ONZEN plicht, storen we ons niet aan de menschen, zeggen wij rond- uit wat wij voor waarheid houden, dragen wij, wat wij houden voor Gods waarheid, ook in eigen kring uit met een vraag om consequentie, dan zint dat velen niet. Op die zaken als zaken ingaan wil men niet — want nergens is men banger voor de „onrust", dan in de sfeer eener verpolitiekte samenleving; en nu wrekt zich — vaak onbewust! — dit verdringen van de door kerkdienaren te berde gebrachte zaken in een geheel onvruchtbaar gezeur over hun personen. Nog eens: men vervelt zich zoo vaak in Gods huis, of — durft er het duidelijk aangewezen werk niet aan. Na- tuurlijk zeg ik dit heel voorzichtig, en waarschuw tegen elk generaliseeren. Er zijn er ook in de politieke-sociale sfeer nog zeer velen, die trouw meelevén met de kerk, en met de bedienaars van één der bijzondere ambten in de kerk o zoo graag eerlijk mee-werken willen, en ze willen aanhooren. Maar ik weet ook voorbeelden van anderen, ook van penvoerders. Tot hun verontschuldi-

ging zij erbij gezegd, dat het boven genoemde onzuivere half roomsch-doopersch-ambtsbegrip onder ons allen slachtoffers maakt; waarom dan ook de „kerkelijke" pers inderdaad zélf het boven gediscussieerde „voed- sel" levert aan de niet-kerkelijke; en voorts, dat vele dienaren des Woords ook hunnerzijds niet de rechte afbakening van het wederzijdsche werktein hielpen bevorderen. Maar dit kan toch niet alles verklaren, laat staan: verontschuldigen. Als dominees elkaars erge wettelijke of vermeende zonden binnenshuis uit- meten, kan men hun eerlijkheid nog prijzen; en ze blijven voorts binnenshuis, en hangen hun requisitoir tegen de dominees niet voor de ramen. Maar onze niet-kerkelijke pers is verantwoordelijk voor wat zij over- neemt uit de kerkelijke pers. Met een „ze zeggen het immers zelf?" is zij niet gereed. Want de niet-kerkelijke pers heeft algemeener terrein: zij laat door haar selectie van al-of-niet-overgenomen stukjes zelf zien, wat zij al of niet „interessant" voor de lezers vindt. Als ik des Zaterdags mijn kerkbodez krijg, vergis ik me bijna nooit, wanneer ik tot mezelf zeg: dit stukje zal binnen enkele weken de heele pers doorwandelen; en dát andere daar wordt natuúrlíjk voorbijgegaan.

En omdat hetgeen niet verder circuleert meestal be- hoort tot hetgeen ernstig bedoeld is (daarmee is nog niets gezegd omtrent de vraag van gelijk of ongelijk), daarom geeft — en hiermee eindig ik — dit alles mij wel eens zaterdagsche meditaties over de „verharding", waarin wij met zijn allen mogelijk gebonden liggen. Ik heb het dan niet meer over dominees, niet over kerke- raden, niet over personen, maar over heel de gemeen- schap der christenheid. En over de in haar aan de orde gestelde zaken.

Verharding? Indien een advertentie van een wanhopigen scriba, of van een predikant, over wiens motieven ik niet oordeelen kan, gewichtig genoeg is om kolomweg vol te schrijven, waarom worden dan die kolommen niet ook voor andere dingen besteed? Heeft Christus alleen een bepaalde groep in de synagogen geoordeeld? Of heeft hij de kwade diplomatie veroordeeld — niet de diplo- maten — die Hem steeds weer de lucht bedierf, welke Zijn Vader voor Zijn preek en ambtsdaad gezuiverd had?

Verharding? Als ze er bij de ééne groep is — de dominees, de kos- ters, de timmerlui des Heeren HEEREN — om dezen term licht alleen een liberaal, plus een christen, die niet goed weet, wat religie is — dan is ze er bij alle. Bij alle groepen (niet personen). Want verharding is altijd een generaal verschijnsel. Zoo vaak ze generaal is, komen er individueele profe- ten, maar kwijnen de profeten scholen; totdat er weer een Elia komt, om, vlak voor een hemelvaart nog wel, ze te visiteren. Dan komt er weer bekeering; en in haar licht komen de RESTEN der vroeger reeds voorhandene verharding OPENBAAR. Dit LAATSTE is dan een SYMPTOOM van doorbrekende BEKEE- RING; m.a.w. een dankzegging waard. Verharding bij de dominees? Nu zeg ik, maar dan dank- baar: och, waarom niet? Er zijn er immers zoo heel veel in hun groep, die prachtig werken, die zich tot grondige studie be- keeren? Ik ken heldere koppen onder studenten en jongere predikanten, die door bewuste studie de the- ologische uitlatingen van sommige weleerwaarden en daartoe soms zeergleerden „dóór hebben"; en die daar geen plezier over hebben, maar er leed over dragen, en straks nog ijveriger studeeren over de vraag: wat gereformeerd is. En omdat Gods genade ons een reveil in de predikanten als groep geeft, daarom komt er hier, en ginds, verharding voor den dag. D.w.z. ze wordt GEZIEN, waar ze tevoren reeds was.

Hier en ginds. En nu heeft ieder te zien, of hij ze vinden kan, en: wáár. Om dan niet over de personen, maar over de zaak te spreken.

Ik kan er niets aan doen, dat ik bij het aanpakken van die taak die advertenties niet eens meer durf noemen, omdat ik de motieven niet doorzie, ze zijn geen symptoom, ze zijn gevallen. Maar ik zoek verharding op een ander GEBIED. B.v. op dat der pers. Ik ben me bewust, dat ik gevaar loop, den schijn van een dominee te loopen, die de eer van zijn collega's eens wreken wil op de pers. Ik ben daar rustig onder: want ik heb al veel eerder in deze richting geschreven. Ik zie gevaar van generale verharding, als wij de praktische beant- woordiging van de vraag, welke onderwerpen wij behandelen of verzwijgen zullen, laten afhangen niet van de wet van God, doch van het „prestige" van onze vrienden — de geprotegeerden alsdan van onze „be- schaving" — of van ons voordeel, of van onze „rust", of van onzen goeden naam, of de bereikbaarheid van ons wereldlijk of ander lintje. Meer dan wat een dominee doet met zijn christelijke vrijheid, al of niet misbruikt, vind ik, wat de kerken doen, of laten, ook: wat die kerken al of niet „aardig" vinden van de „interkerkelijke" pers. Ik zie de „kerken" zich ver- harden. Zij zeggen, dat ze zweren, hetgeen ze belijden, en ze kennen de belijdenis niet, of doen er een zelfje over, als ze lastig wordt. Zij zeggen, dat ze ijveren voor God, en ze weigeren een in-gande discussie over haar bestaansrecht; een discussie, waarom ze schreeu- wen moesten, want die discussie was het probleem van den Karmel, en langs zulke discussiewegen heen vindt men ooh Horeb. En ze vangen, zoodra ze een paar diplo- maten — beschaafd of niet — gekweekt hebben, elkaar vliegen af met tuchtmaatregelen, die wat lijken, maar die ze niet doordacht hebben, en dus niet méénen, en dus ook niet handhaven; b.v. tegen de korte haren. Ze veroordeelen elkaars synodes; en meenen het niet; nemen OUDE besluiten tegen dwalingen niet terug, maar vallen ook hun dwalenden soms niet graag af, en vinden dan voor 't gemak uit, dat die OUDE bepalingen tegen „GROF"-dwalenden zich keerden, maar de JONG- STE dwaler niet-grof dwaalde; en dat „grove" hangt dan in de lucht. En dáárom was het nu net te doen. Op geregelde tijden roepen ze om een biddag, maar de gebeden zelf ontzinken — ook des Zon-

dags — aan het klimaat van den eed: doe mij tegen mijn wederpartijders in wat ISRAEL heeten wil recht, o God; en ontzinken ook aan de breedheid van blik, die heel het rijk Gods plaatst onder de tucht, met alle stovenzetters en dominees en autorijders bijeen.

Verharding? Ja, zeker. In de diplomaTIE, die ons doodnipt; over de diplomaTEN heb ik het niet. In het zwijgen over onderwerpen, die God aan de DAG-orde stelt, omdat het spreken er over „toch niet helpt": alsof wij ooit spreken mochten voor zoóver wij wisten, dat het hielp. ... maar zoo preeken we niet, en zóó is ook de conse- quentie niet van onze leer over „ergernis" en „dwaas- heid" des kruises. Verharding? Ja zeker; ook in het (dat is het begin van het liberalisme, en de doodzonde van het humanisme geweest) ook in het „beschaafd" — dat wil zonder de bekeering zeggen: wereldsch, we- reldgelijkvormig — ook in het beschaafd „eerbied- gen van ieders standpunt", als hij zich maar een plaatsje — met behoorlijk getal plus entree- geld — veroveren kon in de „christelijke actie". Want „elkaars standpunt eerbiedigen" is onzin, en zonde. Wij moeten elkaars personen in de vreeze Gods eerbiedigen, en daarom steeds weer elkaars standpunt toetsen aan Gods „nooit genoeg" geëerbiedigd recht. Verharding? Ja zeker, door de „una sancta" in de wolken te zetten, en niet te gelooven, dat zóódra gij maar gehoorzaam zijt aan Gods duidelijk ge- openbaarden wil, gij dáármee de ééne manier hebt getoond, om de „una sancta" — de heilige, algemeene kerk — te openbaren naar wat waarlijk van haar is. Dezelfde verdwaalde logica, die de per- sonen van de dominees veel te veel eer geeft, door op hun goeden naam te wreken wat ons in de kerk niet aanstaat, verheft ook ieder individu tot een „majesteitje", welks standpunt men eerbiedigen moet... ja, wanneer? Zoodra hij invloed krijgt (daar wachten we met onze vervloekte, schijnvrome diplomatie op!) — Maar zulk een „eerbied" heeft tenslotte alle epigonen van alle vorstengeslachten in de ellende gedompeld: het hof werd dan de plaats der systematische vorstenbedrie- gerij; vandaar ook zooveel vorstendood. Zóó worden ook heden Gods vorstelijke kinderen door hun omgeving bedrogen. Och mijnheer, dat is uw standpunt nu een- maal: natuúrlíjk, uw standpunt eerbiedig ik; nu gaan we over wat anders praten... Alsof ooit iets te praten viel in gerechtigheid, dan op een standpunt ... en dan voorts: op het goede...

In onze strijkages ligt onze verharding. Daarmee ruilen we wereldlijke beschavingsvormen in voor godstienstige bekeeringswerken. En ook in ons gevit precies als in die strijkages, ligt onze verharding. Paradox? Volstrekt niet. Want als ik een dominee, of een ander, bevit over bij-zaken, en mijn ruimte daarmee vullen moet, omdat ik over wat hij des Zondags voor God zijn hoofdzak noemt, vanwege louter „inter-kerkelijkheid" geen woord durf spreken, dan is dat gevit op zijn snor, zijn hand-in-den-zak, zijn preekreis, zijn honorarium, juist om zijn armoedige functie van onmisbaar opvulsel van pijnlijk-voorzichtige kerknieuws- rubrieken, een symptoom van ons aller ziekte en ons aller zonde: dat wij den moed niet hebben, over de dingen van de KERK te praten, en daarom elkaar vervelen met gezeur over kerkMENSCHEN; dat wij niet meer bekwaam zijn te spreken over het standPUNT, en daarom onzen tijd verloeren met zeuren over de „STAANDERS" — indien ook staan-ders! — op dat standpunt.

God straft de zonden van de KERK-verscheurders in het derde en vierde lid, en — over heel de linie. Want van louter „höffelijkheid" durven de kinderen van 't vierde lid niet eens meer praten in de krant over de goede zeden (ik zeg het expres zóó) op het toch publieke erf van het kerkplein. De bezoldiging der zonde is de dood, en die der kerkverscheuring is de kerk-negeering. De kerk als KERK (als Christus' wetsgebied) wordt doodgezwegen. En niet b.v. dameshaar! Dat is de straf. Uit dezen grond van straf en vloek waat dan de dorre boom der interkerkelijkheid, en van het welgevallen aan dien boom, wíl hij zoo mak'lijk dor is.

Wij werken te weinig; en daarom verpraten we den tijd. En blazen dien roomschen walm maar niet weg, die de AMBTSdragrs van God voor 90 pct in het donker laat, om alleen een paar quasi-geestelijken" over te laten voor onze verlepte aandacht.

K. S.

¹⁾ Straks meer hierover.

²⁾ Ten koste van het „Koninkrijk Gods". Wordt dit laatste recht erkend, dan krijgt „de" KERK haar zuivere maat; zoo niet, dan worden de groote vragen van „de Kerk" verwaarloosd, en krijgen we het goddeloos sacrosanct verklaren van onze kerkmaaksels, waarover dan de „inter-kerkelijke" pers geen woord durft schrijven. Zóó raakt een heel gewichtig stuk der christelijke gehoorzaamheid op 't lijstje der verboden onderwerpen. Geschrijf over allerlei zonden der dominees, behalve als zij Gods Kerk verscheu- ren; dan moeten hun discipelen in dit kwaad zoo dadelijk in de redactie, want wie kan nu ter wereld vragen, wat wel zonde is? Mug en kemel — het is klaar als de dag; het farizeisme — JUUST bij de verdraagzamen!

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Over „Loten" c.a. ¹⁾

I.

De Heer V. te A. vraagt enkele inlichtingen om- trent de houding, door Christenen aan te nemen ten opzichte van loten en wat zich daarom heen groepeer. Niet zoozeer ten opzichte van het ge-

¹⁾ De Redactie ontving in verband met het vraagstuk van het loten enkele vragen van een lezer. Omdat deze zich bewogen op het terrein van financiën en economie, zijn ze aan den medewerker voor deze rubriek ter beantwoording doorgezonden. Red.

wone loten om geld, zoals b.v. in de staatsloterij geschiedt, doch vooral ten aanzien van deelnemingen in obligatieleeningen, waarvan een deel jaarlijks z.g. wordt uitgeloot, alsook het „loten” bij verschillende spelen, zoals voetballen en damspel.

De daaraan vastgeknoopte vraag, hoe het moet gaan met het loten voor den Militairen Dienst moeten wij wel onderscheiden van de andere vragen. Immers, hier is het de Overheid, die door eigen organen een loting doet uitvoeren en de consequenties daarvan dwingend oplegt aan haar onderdanen. En ook, wanneer, zoals vroeger, de Nederlandsche ingezetenen zelf moesten „trekken” bij die loting voor den Militairen Dienst, was er slechts sprake van een opvolging van een bevel van de Overheid.

Eene beschouwing over zulk een verplichte loting zou ons voeren in de bespreking van het vraagstuk, welke de verhouding moet zijn tusschen Overheid en onderdanen. Dit onderwerp zou reeds op zichzelf een uitvoerige behandeling vereischen. Bovendien is de vraag van zulk een verplichte loting principieel onderscheiden van de andere door den vrager genoemde vormen. Daarom beperken wij ons hier tot het vrijwillige loten.

Natuurlijk moeten wij trachten ook bij dit vraagstuk een leidraad te vinden in den Bijbel. Op verschillende plaatsen wordt het loten in den Bijbel genoemd als een handeling, die ter oplossing van allerlei moeilijkheden werd verricht. Vele van die moeilijkheden betroffen personen, andere weer zaken. Niet altijd staat daarbij uitdrukkelijk vermeld, dat zulk loten moest worden voorafgegaan door een gebed of een soortgelijke handeling. Wie Numeri 26:55 leest, zoekt tevergeefs naar een bevel om, wanneer men tot de daar voorgeschreven loting zou overgaan, zich eerst af te zonderen in het gebed. Niettemin mag uit Jozua 18:7 en 10 worden afgeleid, dat, toen men aan die loting toe was, toch wel het (liturgisch) gebed is opgezonden; men lette op de woorden „voor het aangezicht des Heeren”. Ook op nog andere plaatsen zien wij het loten voorgeschreven, o.a. Leviticus 16:8. Ook hier ontbreekt het gebed van het voorafgaande gebed. Waar deze handeling echter deel uitmaakte van den dienst in het Heiligdom, mag men hieruit nog niet zonder meer voor een toepassing in het gewone leven van elken dag conclusies trekken, ook al houden wij rekening met de gedachte, dat er geen principieele tegenstelling mag bestaan tusschen ons dagelijksch en Zondagsch leven. Evenzoo is bij de loting, in 1 Kronieken 24:5 genoemd, waarbij ook niets wordt gezegd omtrent een voorafgaand gebed, te bedenken, dat ook de hier genoemde handeling alweder den dienst van het Heiligdom betrof. Van soortgelijke beteekenis moet natuurlijk ook geacht worden het loten in Jozua 7:14 genoemd, waar Jozua het lot gebruikt als middel om den schuldigen Achan te ontdekken. Wij kunnen verder nog letten op 1 Samuël 14:41 en 42, waar Saul het loten gebruikt om uiteindelijk tusschen zich en zijn zoon Jonathan tot een duidelijke uitspraak inzake de schuldvraag te komen. Hier wordt in vers 41 gezegd, dat Saul „tot den Heere” sprak en dus de loting inleidt met een gebed. In vers 37 staat, dat Saul tevergeefs tot God gesproken had; de Heere zweeg; er was een ban in het leger. Nu grijpt Saul de loting aan; niet-tegenstaande even te voren God niet had geantwoord, leidt Saul toch het loten in met een nieuw spreken „tot den Heere”.

Er zouden meer gevallen uit den Bijbel kunnen worden genoemd. Maar we moeten op iets anders nog letten. Namelijk op het karakter van het loten als een praktijk onder de Oostersche volken. Niet alleen het volk van Israël kende het loten. Wanneer dit het geval was geweest, dan zouden wij wellicht het vraagstuk nog eenigszins anders moeten behandelen. Wij hebben evenwel het loten te zien als een gebruik onder de Oostersche volken, een gebruik, dat nu, wanneer het door de Israëlieten ook in hunne gescreerde handelingen werd opgenomen, ook meestal op plechtige wijze werd verricht.²⁾

Of dit altijd zoo geschiedde, is niet uit den Bijbel af te leiden. Nog veel minder, dat de Israëlieten gewaarschuwd werden het gebruik van het lot toch vooral tot hooge uitzonderingsgevallen te beperken. Spreuken 16:33 en 18:18 doen het tegendeel vermoeden. Wel moest het volk van Israël, hetwelk de bijzondere openbaring Gods ontving en moeten dus ook wij ons doordrongen gevoelen van de uitspraak in Spreuken 16:33, dat „het beleid”, ook in de uitkomsten van het werpen van het lot, „van den Heere” is. Van die wetenschap was Jona doordrongen toen hij, volgens Jona 1:7 e.v. ook Gods hand opmerkte, zoal niet in het werpen, dan toch wel in de uitkomst van het lot. Het staat niet geschreven, dat de schepelingen, evenals Jona, met het Gods-beleid gerekend hebben. Waarschijnlijk hebben zij als gewone Oosterlingen het lot gebruikt ter oplossing van een moeilijkheid.

Hiermee is het principieele onderscheid geteekend tusschen het loten en de besnijdenis. Ook deze laatste was onder de heidenen bekend; voor de Israëlieten werd zij tot Sacrament verheven en daarmede hielden het gewone dagelijksche leven

gesteld. Met het loten was dit niet het geval. Maar het volk van Israël had een bijzondere openbaring ontvangen; een openbaring, welke leidden kon tot Spr. 16:33 en waardoor het volk dus mocht bedenken, dat het zich toch als voor Gods troon plaatste, wanneer het ging loten, met de bede dat hij de uitspraak wilde geven. Daarmede was dus ook als vanzelf het volk ingeprent, dat het het lot nooit voor zondige dingen mocht gebruiken.

Het komt mij voor, dat wij door te letten op de omstandigheid, dat het loten als een algemeen in gebruik zijnde handeling, het Israëlietische Volk niet verboden werd, maar toegestaan, ja zelfs voorgeschreven werd (zie Numeri 26:55 en Leviticus 16:8), onderricht ontvangen, noodig voor de beantwoording van de gestelde vragen. Het gaat er toch precies mee als met verschillende andere dingen. Wanneer wij b.v. met de wetten der natuurkunde den regenboog kunnen „verklaren”, zoodat wij, bijna spelenderwijze, een regenboogje kunnen doen ontstaan, zullen wij dan, om toch maar niet te lijken op de tovenaars voor Farao, elke poging daartoe nalaten? Immers neen. Al zulk „spel” behoeft toch nimmer bij de geloovigen iets af te doen van den ernst, waarmede zij naar den boog in de wolken de blikken wenden. Steeds blijven zij dan, in onwrikbaar vertrouwen, denken aan de belofte, door God eeuwen geleden aan de gansche wereld geschonken. Bij al zulke dingen blijft immers het onderscheid tusschen de werelddingen, die onbetroerd blijven staan en de geloovigen, die altijd willen teruggaan tot den Schepper en zich herinneren, dat in alle dingen Gods wereldding ligt en dat sommige dingen, ook al zijn zij in het natuurlijke leven opgenomen, krachtens Gods eigen wil, ons wel zeer bijzonder van zijn almacht, trouw en liefde spreken.

Zoo is het nu ook gesteld met het lot. Ook het loten is op zichzelf een natuurlijke handeling, welke gebruikt mag worden voor de oplossing van moeilijkheden, voor welke het menscheijk verstand geen billijke oplossing meer kan vinden. Maar als wij dan het lot kunnen werpen, mag dat nooit gescheiden om daarmede naar onze willekeur te handelen, doch met de belijdenis, dat het beleid, dus de uitkomst, ook van dit lot, van den Heer zal zijn.³⁾

Aldus gezien, verstaat ieder, zooals boven reeds werd gezegd van Israël, dat het loten, zoo min als eenige andere verrichting voor zondige dingen gebruikt mag worden. Maar het loten op zichzelf maakt geen uitzondering op al onze andere verrichtingen van elken dag opnieuw. Elke daad van elken Christen moet het stempel dragen van zijn gedaan door kinderen van God en verricht worden met de gedachte, dat van elke handeling eens reenschap moet worden gegeven.

De vraag, of nu zoo'n loting, onafhankelijk van de omstandigheden, steeds moet worden voorafgegaan door een afzonderlijk, expresselijk daarop gericht gebed, zou ik niet bevestigend willen beantwoorden. Wij moeten ons voor oogen stellen, dat bij al ons doen en laten de gebedsgestalte behoort. De Christen zal zijn dag niet anders willen beginnen dan met de afzondering in het gebed met zijn God; hij zal op gelijke wijze zijn dag beëindigen. Daartusschen in kent hij zijn gebeden, ook de geregelde gebeden b.v. aan tafel. Niemand onzer wil deze afschaffen. Niemand ook zal beweren, dat wij ons met die dagelijks-vaste gebeden, ontslagen mogen achten van gebeden op andere tijdstippen van den dag. Menigmaal zullen wij ons gedrongen gevoelen mogen tot een gebed, in allerlei vorm (zoo de zucht) en in allerlei houding (zelfs terwijl de hand de razende machine moet blijven besturen). Wanneer dit nu zal zijn, dit is te beoordeelen naar de omstandigheden, waaronder de handeling wordt verricht en ook naar den indruk, dien zij op iemand maakt en de beteekenis, die zij voor hem heeft. Dit alles geldt ook t.a.v. de daad van het loten.

²⁾ Gravenhage.

A. SCHILDER.

³⁾ Vgl. Bavinck, Dogm., (2e dr.) I, blz. 343 en 344: „Dikwerf sluit God in de mededeeling zijner gedachten zich bij die lagere vormen aan, onder welke ook bij de Heidenen de goden gedacht werden hun wil bekend te maken. Er is dan in den vorm eene bijna volkomen overeenstemming. Daartoe behooren vooral het lot, de Urim en Thummim, de droon en het visioen.... De U. en Th., behoorden (echter) zeker wel tot een zeldzame categorie van openbaring als het lot....”

⁴⁾ Vgl. Dr. A. Kuyper, E. Voto, I, blz. 219: „indien er onder menschen over eenige zaak geen beslissing te vinden is, ligt er in de werping van het lot zelfs een aangewezen weg, die geheel met het geloof overeenstemt.... Bijaldien... kinderen Gods, in onoplosbare moeilijkheden, begeeren, dat God de Heere beslissing zal geven, en zij roepen Hem om die beslissing aan, en werpen het lot, niet om de Fortuin, maar om den Heere, hun God, te laten beslissen, dan kan zulks zeer wel stichtelijk en in de vrees Gods geschieden.”

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

„Teveel kandidaten”.

De heer J. M. P. te N. schrijft ons d.d. 18 Aug. 1931: Er wordt tegenwoordig nog al eens naar een oplossing gezocht voor het z.g. „teveel” aan kandidaten voor onze Gereformeerde Kerken.

Waarom grijpen de kerken de prachtgelegenheid niet aan om onze jonge mannen naar Spanje te zenden, teneinde daar het Calvinisme te planten? Of moet men dat terrein maar liever aan de secten overlaten?
Is maar een vraag.....

II PERSCHOUWT

Geef ons een uitgangspunt.

Merkwaardig — omdat ik ze aantrof in het vrijzinnige orgaan „De Hervorming” — is deze uittaling van G. A. de Ridder:

En de wereld, die méér nog dan aan wijsbegeerte, behoefte heeft aan religie, is bezig haar geloof in de religie te verliezen, ook al spreken de besten van ons geslacht onverholen van diepen religieuze nood, die er inderdaad ook is. Zou één der oorzaken hiervan misschien niet zijn, dat de wereld ook in onze religie mist wat Schweitzer voor de vernieuwing der filosofie onontbeerlijk acht: dat zij haar uitgangspunt klaar en duidelijk neme in één enkelvoudig, allesbeheerschend levensbeginsel?

Inderdaad: een vast uitgangspunt, en den moed daartoe, heeft ons geslacht hard nodig. Ook onze eigen huisgenooten, die er maar al te vaak niets van hebben, en er vermoedelijk daarom niets „van hebben” „moeten”.

Een vast uitgangspunt, zeker, zeker. En dan een klein beetje meer respect voor de scholastiek, die immers alleen door hen overwonnen worden kan, die begonnen zijn, met daar een diepen eerbied voor te hebben. Schamperheden als van enkele uitgangspunt-looze tijdgenooten, binnen- en buitenshuis, die met een schouderophaling een hun ongevallige redeneerketen afwijzen met de opmerking: „nu ja, dat is scholastiek...” zijn in den regel het beste bewijs, dat ze van de scholastiek niet veel begrepen hebben, en ze daarom in geen deele te boven kunnen komen.

Geef ons een uitgangspunt, en geduld, om de methode der scholastiek te bekijken. De Genestet zou daar een aardig leekegebedje van kunnen dichten. Het zou tegenwoordig meer „deugd kunnen doen” dan het nog te vaak gewelddadig: verlos ons van den preektoon, en wat daar verder volgt.

Hoe hoog de Heilige Geest al of niet kan komen.

Herhaaldelijk heeft ons blad betoogd, dat tusschen de dialectische theologie, gelijk ze o.a. hier te lande door Dr Th. L. Haitjema verkondigd en min of meer bewust aanvaard wordt, enerzijds, en het historisch Calvinisme anderzijds, diepe, niet-te-overbruggen kloven liggen. Illustratie hierbij wordt door haar pleitbezorger zelf, ook door Dr Haitjema, onophoudelijk gegeven. Zoo schrijft deze hoogleraar in het jongste nummer van „Onder Eigen Vaandel” (VI, 3, 170):

De bedeeeling van Pinksteren is de bedeeeling van de „woordverkondiging”, de bedeeeling van de boodschap over de groote daden Gods, de bedeeeling van het van-Christus-getuigen en daardoor Christus groot maken.

Hooger dan de verkondiging kan ook de Heilige Geest niet grijpen in deze aardsche bedeeeling.

Tot zoover Dr Haitjema.

Uit het verband blijkt wel, dat de uitdrukking: „niet hooger” niet bedoelt af te wijzen de meening, dat de werken Gods in waarde, autoriteit, gezag aan elkander ongelijk zouden zijn. Was dit bedoeld, dan zouden we natuurlijk dadelijk amen zeggen op deze uitspraak. Het „tweede gebed” is bij God altijd aan het „eerste” (het „grootste”) „gelijk”, gelijk Christus zegt.

Maar dit bedoelt Prof. Haitjema niet. Blijkbaar opponeert hij tegen de calvinistische leer der wedergeboorte met daarop volgend voor het geloof aanwijsbaar en deels beschrijfbaar proces van bekeering als actueelen dienst van God behagende gehoorzaamheid.

En dat opponeeren is nu het ongereformeerde in deze beschouwingen.

Prof. Haitjema wil — terecht — tegen de „bevindings-menschen” te veld trekken. Voorzover deze laatste in de bevinding rusten willen, dient hij daarin de waarheid. Maar met zijn begrip van „het levende Woord Gods”, dialectisch verstaan, laat hij mij, zoodra de vraag komt, of ik dat levende Woord nu wezenlijk „hoor”, niets anders over dan een beroep op..... de bevinding. Terwijl de Calvinist zich ook hier grondt op het klaarblijkelijk-duidelijk tot de kerk sprekende, alle „bevinding” toetsende en richtende, Woord.

Waar zijn toch die menschen?

Dat we boven Prof. Haitjema goed verstanden, blijkt o.i. ook uit de volgende uittaling van den hoogleraar in hetzelfde artikel (bl. 173):

Is u dat voldoende, de bedeeeling van Pinksteren zoo als de bedeeeling der hoop te zien? Zoo in die bedeeeling te mogen staan als een hopen; als een, die het gerucht van Christus' heerlijkheid heeft gehoord; als een, die de lampen brandende houdt, en uittrekt den Bruidegom tegemoet?

Helaas, reeds de willen hun plaats van te zien en

Zij want reeds te ouden men Heiligen G dige werke dan Verke

Evenals zo de vraag, of rechte wijze „bedeelingen onjuiste exe zwijgen.

We merke Indien Pro aan geestdr tionisten” en type van w nisme”, dan schen niet, d

Op een „e roem gedrag een a l m a c c i p i e e l en v mensc „nu geen van or men verloss wij nu reed en gehoorzat uitstrekken i inderdaa k o n d i g i n dan wat in zelf willen h den (in de volgens al i in de toeko „zijn” zonder wij, calvinis Dus blijft zijn, die Pr bestreden ty kerkgeschied Of strijdt Pr

In „De Ma door de firm uitgegeven - over de laat is deze herir

Voor de een der da uit vroeger wel ze pas De heer i interessant tusschen c illustreer van 1534, n uit de Ope die het aa een uitgav enkele jar Bijna over tekst en teek

Torug i Uit hetzelfde knip ik dat gehouden rec wordt:

In het l tegenstellin t Christend gaan van slapende v zekere godi ginds. De p bewijst dit uit den tij Het kenn t woord d goden, die gemaakte p drang naa. God. Het E cularisme s den mensc God.

Inderdaad: daar getuigen

In zijn int. dezelfde aflev Pol over het Gereformeerd via niet op - namen in de antwoordt op Cri.” op die

Hij laat sche benep